

УДК 378[016:81'243]:004

А.В. ЧЕРНЕНКО

ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ІНОЗЕМНИХ МОВ

© Черненко А.В., 2019

<https://orcid.org/0000-0003-4097-6246>

<http://doi.org/10.34142/2312-2471.2019.61.20>

Сьогодні з'являються зміни в усіх сферах суспільного життя, пов'язанні з використанням цифрових технологій. З поширенням діджиталізації неможливо уявити процес навчання без використання сучасних технологій. Одним із пріоритетних напрямів розвитку освіти України є використання цифрових технологій, які забезпечують удосконалення навчального процесу, доступність та ефективність навчання, а також підготовку майбутніх фахівців до життя у цифровому суспільстві, що визначає актуальність дослідження. Цифрові технології в освіті допомагають майбутнім учителям іноземних мов ефективно вивчати матеріал, використовуючи новітні засоби, сприяють досягненню позитивних результатів. З розвитком цифрових технологій виникає нагальна потреба використовувати їх у процесі навчання. Стаття присвячена проблемі використання цифрових технологій у процесі навчання майбутніх учителів іноземних мов. Метою статті є дослідження та виявлення можливостей використання цифрових технологій у процесі навчання майбутніх учителів іноземних мов. Для досягнення мети використовуються загальнотеоретичні наукові методи, такі як: аналіз, синтез та систематизація робіт дослідників щодо використання цифрових технологій у процесі навчання; логіко-системний та порівняльний аналіз теоретичних основ цифрових технологій. Результати дослідження полягають у наступних напрацюваннях. У роботі визначена важливість використання цифрових технологій у навчальному процесі на сучасному етапі реформування освітньої сфери. У роботі представлені можливі способи використання та трактування терміна «цифрові технології». Описані основні відмінності між поняттями «цифрові» та «інформаційно-комунікаційні» технології. Виділені основні цифрові ресурси; ефективно використовуючи та інтегруючи їх у навчальний процес, можна вирішити ряд дидактичних завдань. Визначені переваги використання цифрових технологій в освіті.

Ключові слова: цифрові технології; інформаційно-комунікаційні технології; учитель; іноземна мова.

Chernenko A.V. Digital Technologies in the Process of Teaching Future Foreign Languages Teachers

Nowadays as for digital technologies development it is not possible to imagine a process of teaching without up-to-date technologies. One of the priority directions of the education development in Ukraine is the use of digital technologies, which

provide education improvement, accessibility and efficiency, training future specialists for life in the digital society. It reflects the research topicality. Digital technologies in education help future teachers of foreign languages to teach the content effectively using the latest means that contribute to the achievement of positive results. With the development of digital technologies, there is an urgent need to use them in teaching and learning. The article is devoted to the problem of using digital technologies in learning future teachers of foreign languages. The purpose of the article is to analyze using digital technologies in the process of teaching and learning future teachers of foreign languages. To achieve the purpose the general theoretical scientific methods are used such as analysis, synthesis and systematization of researchers' works as for digital technologies; logical-systemic, problem-targeted, comparative analyses as for theoretical basics of analyzed digital technologies. There are some research results. The digital technologies in the educational process at the current stage of educational sphere reformation are revealed. The article features the possible ways of using the term "digital technologies". The main differences between notions "digital" and "information and communication" technologies are described. The basic list of digital resources is highlighted. Using these digital resources, integrating them into the learning process more effectively, a number of didactic problems can be solved. The advantages of using digital technologies in education are determined.

Keywords: *digital technologies; information and digital technologies; teacher; foreign language.*

Постановка проблеми. Епоха цифрових технологій являє собою перехід від традиційного формату роботи з інформацією до цифрового формату. Це – епоха тотального панування цифрових технологій. Цифрові технології отримали безпрецедентно швидке і загальне поширення. За останні роки усі сфери людської життєдіяльності вже зазнали втручання цифрових технологій. Тому саме перед освітньою галуззю стоїть складне завдання – перейти на новий рівень навчання, де будуть активно використовуватися цифрові технології, що дозволяють зручно та швидко працювати в інформаційному полі для більш ефективного навчання та розвитку майбутнього фахівця.

На сьогодні в епоху цифрових технологій в Україні необхідні відповідні зміни у системі освіти, а саме в навчанні майбутнього фахівця, який використовує в своїй діяльності сучасні цифрові технології.

Як зазначено у законотворчому документі «Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року» [7], що один з основних пріоритетів розвитку освіти виокремлено впровадження сучасних технологій, вони забезпечують удосконалення навчально-виховного процесу, доступність та ефективність освіти, підготовку молодого покоління до життєдіяльності в інформаційному суспільстві.

Також Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти [4] формують нові вимоги до майбутнього вчителя іноземної мови щодо забезпечення європейської якості освіти, упровадження новітніх цифрових технологій. У

зв'язку з цим підвищується вимоги до навчання майбутніх учителів іноземних мов в освітньому процесі. Тому є актуальною проблема навчання майбутніх учителів іноземних мов та впровадження цифрових технологій в освітній процес.

Аналіз останніх досліджень. В освітньому процесі закладів вищої освіти (ЗВО) проблема використання цифрових технологій у навчанні майбутніх учителів іноземних мов залишається відкритою та недосконало вивченою. Однак в умовах трансформаційних змін у ЗВО потребують постійного ретельного вивчення та науково-практичного обґрунтування цифрових технологій та переваг їх використання у закладах вищої освіти.

Деякі окремі аспекти навчання майбутніх учителів іноземних мов до використання комп'ютерних, інформаційно-комунікаційних технологій на уроці іноземної мови досліджували О. В. Власенко [1], А.М. Гуржій [2,3], І.І. Костікова [9], Л.І. Морська [5], О. В. Овчарук [6] та інші.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. На сьогодні ще не достатньо досліджено впровадження цифрових технологій у процес навчання майбутніх учителів іноземних мов, що впливає на систему освіти, викликаючи значні зміни в змісті й самій системі навчання іноземним мовам.

Метою статті є аналіз використання цифрових технологій у процесі навчання майбутніх учителів іноземних мов. **Завдання дослідження:** розглянути термін «цифрові технології», визначити основні цифрові інструменти навчання майбутніх учителів іноземних мов в освітньому процесі; проаналізувати застосування цифрових ресурсів, що допомагають вирішувати ряд дидактичних завдань; розглянути переваги навчання майбутніх учителів іноземних мов за допомогою використання цифрових технологій.

Виклад основного матеріалу. Цифрові технології є продовжувачами комп'ютерних, інформаційно-комунікаційних технологій. Як відомо, комп'ютерні технології використовуються у навчанні іноземним мовам, починаючи з 80-х р. ХХ століття, що сприяло появі новітньому напрямку в методиці викладання іноземних мов, в межах якого розглядалися теоретичні та практичні аспекти використання цих технологій у процесі навчання іноземної мови. За кордоном найбільш поширений синонімічний термін CALL (Computer-assisted language learning).

У сучасній науково-педагогічній літературі існують різні підходи до визначення поняття «цифрові технології». Спочатку, цей термін використовувався для позначення технологій, що містять двійковий код. Однак, через широке поширення різноманітних девайсів, гаджетів (комп'ютерів, ноутбуків, мобільних пристроїв, смартфонів та ін.), слово «цифровий» перейшло у більш широке використання, і стало синонімом слів «електронний» і «комп'ютерний». Це підтверджує онлайн-словник Merriam Webster [10], який визначає слово «цифровий» («digital») як електронний («electronic») і комп'ютеризований («computerized»).

Змінюється і термінологія, яка описує технічні засоби: так, поступово відбувається витіснення терміна «інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ)» більш сучасним терміном «цифрові технології». Сьогодні ці терміни вживаються як синоніми, проте останній чіткіше відображає специфіку нових інформаційних технологій та їх сприйняття суспільством. З ходом технічного прогресу, змінюється не тільки відома термінологія, а й з'являються ще більш досконалі технічні засоби, що мають значний лінгводидактичний потенціал.

Безумовно, в практиці навчання іноземних мов використовується широкий спектр технічних засобів, як стаціонарних (наприклад, комп'ютер, інтерактивна дошка), так і мобільних (планшети, смартфони), які також об'єднуються під поняттям «цифрові технології».

Отже, під цифровими технологіями ми розуміємо широкий спектр інструментів і ресурсів, що містять інформацію, представлену у різних форматах, на базі різноманітних девайсів та гаджетів. Сам термін «цифрові технології», який є на сьогодні є більш сучасним та зрозумілим для нового покоління, ми розглядаємо, як об'єднання комп'ютерних, електронних, інформаційних, інформаційно-комунікаційних та телекомунікаційних технологій. Безперечно, цифрові технології є незамінною та інтегрованою складовою навчання майбутніх учителів, у нашому випадку – саме майбутніх учителів іноземної мови.

На думку Л.І. Морської, майбутні вчителі іноземних мов мають чотири рівні готовності до використання цифрових технологій у професійній діяльності, виокремлюючи: ознайомчий (ввідний, вступний); репродуктивний; продуктивний; творчий та групи зовнішніх (соціальних) та внутрішніх (особистісних та професійно-пізнавальних) мотивів [5].

Зокрема, застосування цифрових технологій у процесі навчання майбутніх учителів іноземних мов у закладах вищої педагогічної освіти підвищує професійні можливості, тим більше, що майбутній вчитель повинен мати такі професійні знання, вміння, навички і досвід діяльності, які в своїй сукупності являє впевнене використання цифрових технологій.

На основі аналізу науково-педагогічної літератури, можна виділити наступні переваги використання цифрових технологій у процесі навчання майбутніх учителів іноземних мов, а саме:

- 1) надання великого обсягу автентичної інформації;
- 2) вплив на всі канали сприйняття за рахунок використання мультимедійних технологій (текст, графіка, звук, мультиплікація, відео);
- 3) адаптивність;
- 4) нелінійність надання інформації;
- 5) висока зацікавленість у навчальному процесі.

Отже, до цифрових ресурсів, їх засобів, які використовують сьогодні у процесі навчання майбутніх учителів іноземних мов слід відносити:

- 1) електронні словники (навчальні, тлумачні, перекладні, термінологічні, довідкові, ілюстровані, інтерактивні);

- 2) автентичні матеріали на мові, що вивчається (в текстовому, графічному, відео, аудіо, ігровому форматах);
- 3) спеціальні навчальні ресурси для навчання іноземних мов;
- 4) прикладні програми (MS Word, MS PowerPoint, веб-браузери, веб-додатки (Google Документи, Таблиці та Презентації));
- 5) засоби електронного синхронної (чати, месенджери, відео-конференції) та асинхронної (електронна пошта, форуми, навчальні групи в соціальних мережах) комунікації;
- 6) навчальні Інтернет-ресурси (хотліст, мультимедіа скрепбук, трежа хант, сабджект семпли, вебквест).
- 7) електронні додатки, електронні навчальні ігри.

Використовуючи цифрові технології у процесі навчання майбутніх учителів іноземних мов, необхідно пам'ятати, що в якості провідного компонента змісту навчання виступають різні види мовленнєвої діяльності: аудіювання, говоріння, читання, письмо. Тому використання зазначених цифрових ресурсів своїми дидактичними можливостями дозволяє практикуватися в усіх чотирьох видах мовленнєвої діяльності, що, насамперед, є вкрай важливим у навчанні іноземної мови.

Використовуючи зазначені цифрові ресурси, інтегруючи їх в навчальний процес більш ефективно, можна вирішувати цілий ряд дидактичних завдань, а саме:

- робити заняття більш наочними і цікавими;
- підвищувати інтенсивність навчального процесу;
- забезпечувати миттєвий зворотній зв'язок;
- формувати стійку мотивацію до пізнавальної діяльності;
- активізувати розумові здібності;
- залучати до роботи пасивних студентів;
- формувати вміння і навички для забезпечення інформаційно-цифрової компетентності [8];
- формувати елементи абстрактного та логічного мислення;
- сприяти індивідуалізації та інтенсифікації навчання;
- привчати студентів до самостійної роботи з цифровими ресурсами і засобами та інше.

Слід зазначити, що цифрові технології використовуються у навчанні майбутніх учителів іноземних мов при різних формах організації діяльності, таких як: аудиторна робота; позааудиторна робота; дистанційне навчання, змішане або комбіноване навчання, яке містить елементи аудиторного та дистанційного навчання, що є досить зручним.

Висновки. Інтеграція цифрових технологій у процес навчання є, насамперед, вимогою часу. Впровадження цифрових технологій у навчанні майбутніх учителів іноземних мов сприяє розв'язанню таких основних дидактичних завдань, а саме: підвищення мотивації вивчення мови, формування стійкої мотивації до пізнавальної діяльності, розвиток здібностей і готовності до самостійного вивчення мови, сприяння розвитку самооцінки,

підвищення активності студентів у процесі вивчення мови, індивідуалізація навчання, інтенсифікація навчання, формування елементів абстрактного та логічного мислення.

Використання цифрових технологій під час навчання майбутніх учителів іноземних мов дозволяє побудувати нову модель навчання, сутністю навчання є не лише передача інформації, а й навчання самостійно здобувати знання, формувати та вдосконалювати свої цифрові вміння та навички. Використання цифрових ресурсів, таких як: прикладні програми; засоби електронної синхронної та асинхронної комунікації; навчальні Інтернет-ресурси під час навчання іноземної мови дозволяє розвивати чотири види мовленнєвої діяльності (аудіювання, говоріння, читання, письмо) та більш повно реалізувати потенціал цифрових технологій у навчанні майбутніх учителів іноземних мов.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо в обґрунтуванні й подальшій експериментальній перевірці педагогічних умов, які сприятимуть ефективності навчання майбутніх учителів іноземних мов засобами цифрових технологій.

Література

1. Власенко О. В. Використання інформаційно-комунікаційних технологій для контролю рівня навчальних досягнень. *Інформаційно-комунікаційні технології в освіті та наукових дослідженнях*. Режим доступу: http://www.tryus.npu.edu.ua/type/conference/images/stories/files/tezy/Tom_2/section_g.pdf
2. Гуржій А. М., Карташова Л. А., Лапінський В. В. Особливості навчального посібника з інформаційних технологій для майбутніх учителів гуманітарних предметів. *Проблеми сучасного підручника*. 2013. Вип. 13. С. 80–94. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/psp_2013_13_12
3. Гуржій А. М., Лапінський В. В. Електронні освітні ресурси – від теорії до практики. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми* : зб. наук. пр. / Вінниц. держ. пед. ун-т ім. М. Коцюбинського. Київ-Вінниця, 2014. Вип. 38. С. 3–11. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Sitimn_2014_38_3
4. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання. Пер. з англ. О. М. Шерстюк; наук. ред. укр. видання С. Ю. Ніколаєва. Київ: Ленвіт, 2003. 273 с. URL: <https://lenvit.ucoz.ua/ZER.pdf>
5. Морська Л. І. Особливості організації та проведення уроку іноземної мови з використанням інформаційних технологій. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філологічна»*. 2012. Вип. 25. С. 211–213. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nznuoaf_2012_25_75
6. Овчарук О. В. Цифрова педагогіка в підготовці вчителя XXI століття. *Цифрова компетентність сучасного вчителя нової української школи*: зб. тез доповідей учасників Всеукр. наук.-практ. семінару, м. Київ, 28 лютого 2018 року. За заг. ред. О. Е. Коневщинської, О. В. Овчарук. Київ: ІТЗН НАПН України, 2018. С. 50–53.

7. Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року: Указ Президента України 344/2013 від 25 червня 2013. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/344/2013>.

8. Черненко А. В. Інформаційно-цифрова компетентність майбутніх учителів іноземної мови як ключова вимога «Нової української школи». *Теорія та методика навчання та виховання*. 2019. № 47. С. 169–178. URL : <http://journals.hnpu.edu.ua/index.php/methodics/article/view/2883> .

9. Kostikova I.I. et al. (2019). Teaching English speaking for FCE: using Facebook as a tool of instructional practice. *Amazonia Investiga*. Vol. 8. No. 22. P. 719–727. Retrieved from: <https://www.amazoniainvestiga.info/index.php/amazonia/article/view/825>

10. Merriam-Webster (n. d.). Retrieved from: <https://www.merriam-webster.com>

References

1. Vlasenko, O. V. (n. d.). Vykorystannia informatsiino-komunikatsiinykh tekhnolohii dlia kontroliu rivnia navchalnykh dosiahnen. *Informatsiino-komunikatsiini tekhnolohii v osviti ta naukovykh doslidzhenniakh*. Retrieved from http://www.tryus.npu.edu.ua/type/conference/images/stories/files/tezy/Tom_2/section_g.pdf (in Ukrainian).

2. Hurzhii, A. M., Kartashova, L. A., Lapinskyi V. V. (2013). Osoblyvosti navchalnoho posibnyka z informatsiinykh tekhnolohii dlia maibutnikh uchyteliv humanitarnykh predmetiv. *Problemy suchasnoho pidruchnyka*. 13, 80–94. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/psp_2013_13_12 (in Ukrainian).

3. Hurzhii, A. M., Lapinskyi, V. V. (2014). Suchasni informatsiini tekhnolohii ta innovatsiini metodyky navchannia u pidhotovtsi fakhivtsiv: metodolohiia, teoriia, dosvid, problem. *Elektronni osvichni resursy – vid teorii do praktyky*. Vol. 38, 3–11. Retrieved from: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Sitimn_2014_38_3 (in Ukrainian).

4. Zahalnoievropeiski Rekomendatsii z movnoi osvity: vyvchennia, vykladannia, otsiniuvannia (2003) Ed. ukr. vydannia S. Yu. Nikolaieva. Kyiv: Lenvit. 273. Retrieved from: <https://lenvit.ucoz.ua/ZER.pdf> (in Ukrainian)

5. Morska, L. I. (2012). Osoblyvosti orhanizatsii ta provedennia uroku inozemnoi movy z vykorystanniam informatsiinykh tekhnolohii. *Naukovi zapysky Natsionalnoho universytetu «Ostrozka akademiia». Seriiia «Filolohichna»*. Vol. 25, 211–213. Retrieved from: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nznuoaf_2012_25_75 (in Ukrainian).

6. Ovcharuk, O. V. (2018). Tsyfrova pedahohika v pidhotovtsi vchytelia XXI stolittia. Tsyfrova kompetentnist suchasnoho vchytelia novoi ukrainskoi shkoly. O.E.Konevshchynskoi, O. V. Ovcharuk (Ed). Kyiv: IITZN NAPN Ukrainy. (in Ukrainian).

7. Pro Natsionalnu stratehiiu rozvytku osvity v Ukraini na period do 2021 roku: Ukaz Prezydenta Ukrainy 344/2013 vid 25 chervnia 2013. (n.d.). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/344/2013> (in Ukrainian).

8. Chernenko A. V. (2019). Informatsiyno-tsyfrova kompetentnist maybutnikh uchyteliv inozemnoyi movy yak klyuchova vymoha «Novoyi ukrayins'koyi shkoly». *Teoriya ta metodyka navchannya ta vykhovannya*. № 47, 169–178. URL: <http://journals.hnpu.edu.ua/index.php/methodics/article/view/2883> (in Ukrainian)

9. Kostikova I.I. et al. (2019). Teaching English speaking for FCE: using Facebook as a tool of instructional practice. *Amazonia Investiga*. Vol. 8. No. 22. P. 719–727. Retrieved from: <https://www.amazoniainvestiga.info/index.php/amazonia/article/view/825> .

10. Merriam-Webster (n.d.). Retrieved from <https://www.merriam-webster.com>